

WIJ JONGE VROUWEN

OCTOBER 1935

18e Jaargang No. 1

GEILLUSTREERD CHRISTELIJK TIJDSCHRIFT UITGAVE BOSCH & KEUNING — BAARN
Adres van redactie en administratie: WIJ JONGE VROUWEN — Postbus 1, Baarn — Giro 20246
Verschijnt de eerste Donderdag van iedere maand. Abonnementsprijs f 2.25 per half jaar bij vooruitbetaling
Men verbindt zich voor een gehele jaargang. Abonnementen eindigen niet anders dan met 1 October

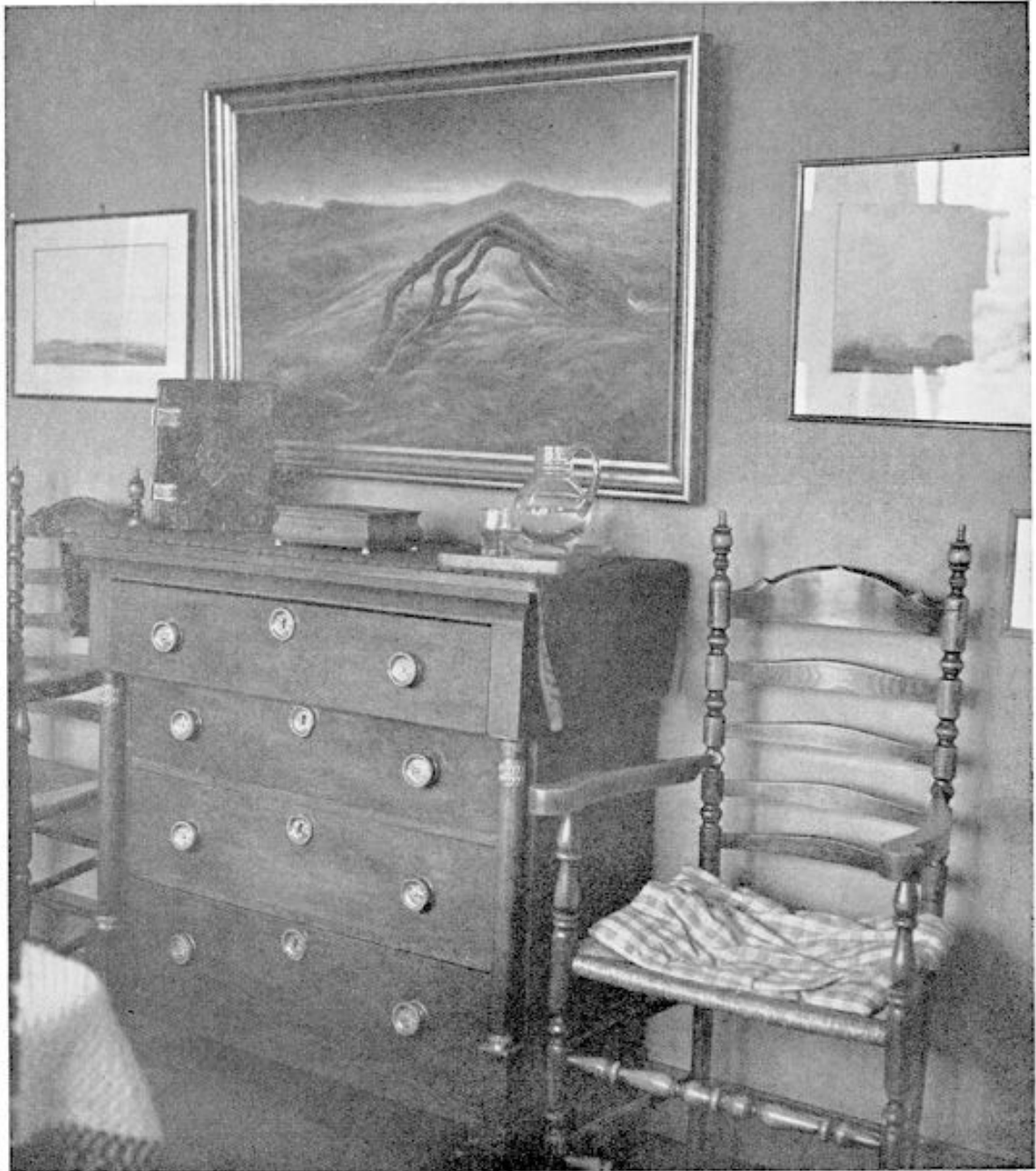
D I S C I P E L

Wie eenmaal Christus in de ogen zag
werd in de roos van zijn bestaan geraakt
en van het eigen heimwee los gemaakt
en was Zijn eigendom vanaf dien dag.

Hij gordde zich en volgde Hem terstond.
Geen afscheid smartte hem. Hij achtte niet,
wat hij om Zijntwille achterliet.
Geen twijfel, die zijn jonge vreugde schond.

Hij was onmachtig Hem te wederstaan.
Hij werd getild uit zijn verlorenheid
tot Christus' hart en was terstond bereid
om achter Hem den diepsten weg te gaan.

Jo Kalmijn-Spiereburg

P I E T M A R É E
IK GING OP BEZOEK BIJ.....

.. den Kunstschilder
Johan de Vries

De vier hoge ramen van het atelier.

Dwalend door het fraaie duinlandschap van Mijendael, stond ik bij 't beklimmen van een hoog duin opeens tegenover een viertal vensterramen, in een omlijsting van zacht rode dakpannen, waarvan het glazuur fel blikkerde in het late najaarszonnetje.

Een atelier... een schildersatelier, ja, ik zag het al dadelijk door de hoge ramen, waarvan de gordijnen ver opzij geschoven waren. Tegelijkertijd voelde ik me betrappt, ik was op verboden terrein, de schilder, die aan een groot doek werkte had mij reeds opgemerkt en beduidde me, met een zwaai van zijn palet, dat ik naar beneden zou komen. Beschaamd voldeed ik aan het gebaar en daalde langs een bakstenen trapje af naar een terrasje van helder rode tegels. De groene bovendeur werd geopend, en ik stamelde enige excuses... enfin, het liep met een sissert af, en... ik kwam binnen, eerst in een echt gezellige huiskamer en later ook op het atelier, dat ik van buiten af reeds gezien had.

Van het een kwam het ander, en van het ander kwam mijn kleine beeldcamera voor de dag. U begrijpt het al: hier was copy voor ons blad, voor onze beeld-reportage: „Ik ging op bezoek bij...“

De schilder en zijn gastvrije vrouw maakten geen bezwaar, integendeel.

Het huis, ingericht als atelier-woning, stond zoals gezegd midden in een fraai duinlandschap en had uitzicht naar alle windstreken. Een tikje afgelegen, maar daardoor rustig, zonnig en gezond.

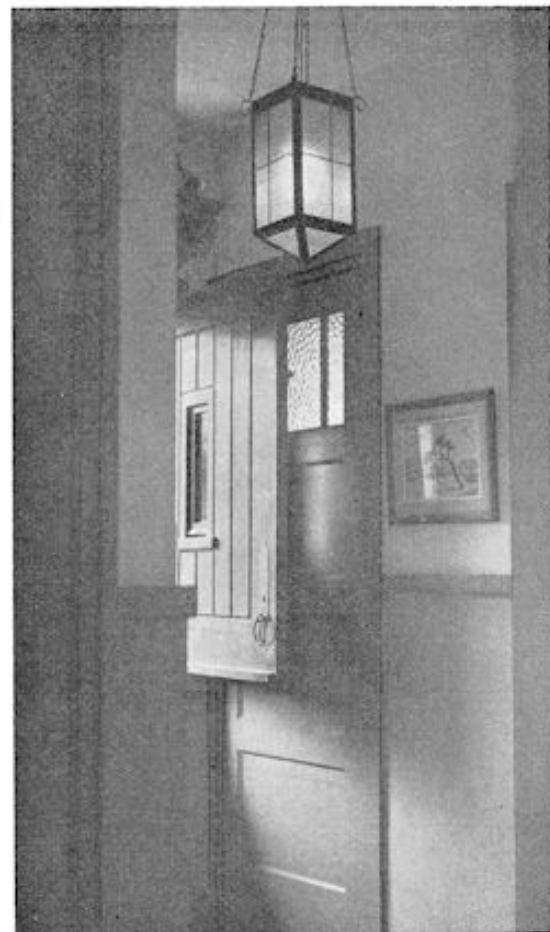
Een ouderwetse boven-en-onder-deur gaf toegang tot een klein halletje waarin alle

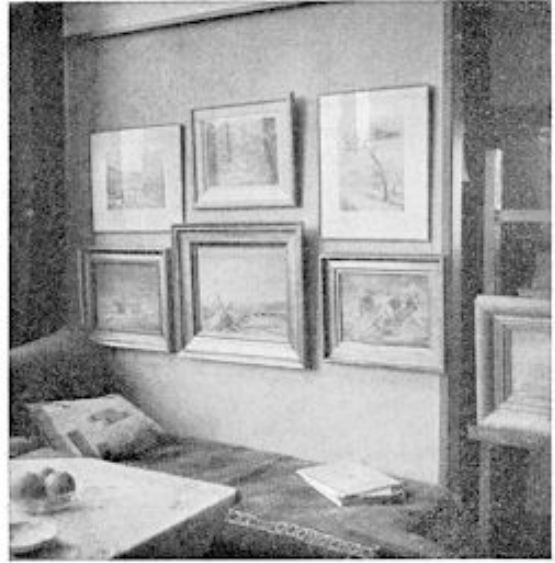
deuren en de draaitrap uitkwamen. De rood betegelde vloer, het verlaagde plafond met het smeedijzeren lantaarntje, de parelgrijze kleur van het verwerk en de rustige wandversieringen gaven al dadelijk een echte gezellige „Oud-Hollandse“ indruk.

Datzelfde „Oud-Hollandse“ gevoel kreeg ik in de huiskamer. Donker gebeitste armstoeltjes met hoge rugleuningen en rietmatten zittingen, een antiek ladenkastje van overgrootmoeder, waarop de fraaie statenbijbel met blinkend koperen sloten. Het gezellig snorrende potkachelletje in de handvorm schoorsteenmantel, de late bloemen en struiken uit het nabije duin, de talloze knappe schilderijen en tekeningen van mijn gastheer, welke de stemmige wanden sierden, vormden met elkaar een sprookje van huiselijke gezelligheid, zonder enige pretentie, waar de moderne en koele zakelijkheid verre was.

Het atelier, waarvan ik u een drietal verschillende hoekjes laat zien, is alleszins onze

Een ouderwetse boven-en-onder-deur gaf toegang tot een gezellig halletje.

Datzelide „Oud-Hollandse“ gevoel gaf de huiskamer.

aandacht waard. In een schildersatelier vinden wij altijd weer verrassende hoekjes en zitjes, die wij ook in ons eigen huis, hetzij in woon- of studeerkamer zonder veel moeite of kosten zouden kunnen aanbrengen. Let u bijvoorbeeld eens op de divan langs de wand en kijkt u dan eens hoe de schilder hier een zestal van zijn werkstukken ophing.

Zo'n hoekje kunnen we zelf heel gemakkelijk namaken. Een divan is niet nodig, een handige vrouw, die met hamer en spijker weet om te gaan, kan een bank timmeren met een aardig kleed en een paar kussens. De wandversiering zou kunnen bestaan uit één schilderij met daaromheen enige goed gekozen gravures of houtsnedes. Laten wij er vooral op letten, eenheid in lijst te betrachten. Drukke lijsten maken het geheel onrustig, een gewoon blank eiken latje of in de juiste kleur gebeitst is de meest aardige en rustige manier.

De grote nis met in het midden de schoorsteenmantel en aan weerszijden daarvan de twee raampjes die uitzicht gaven op het duin, is niet zo gemakkelijk na te bootsen. Maar toch kunnen wij in de twee afbeeldingen ook weer veel aardige dingen ontdekken, die we dan wellicht ook weer in eigen huis kunnen toepassen.

Ik wijs u hierbij op de schoorsteenversiering, de drie schilderstukken boven elkaar en de spiegel boven de schildersezel, welke het stenen kinderkopje zo aardig reflecteert.

Helaas ontbreekt mij hier de ruimte om u iets meer te vertellen van het zeer aparte werk van den schilder, graag kom ik er echter op terug, wanneer wij het eens zullen hebben over onze wandversiering in het algemeen.

54

Persoonlijke herinneringen aan SELMA LAGERLÖF

door Christine Doorman

Een winterdag op Marbacka

Het vriest, dat het kraakt. Het is 49° Fahrenheit onder nul, dagen en dagen achtereen heeft het gesneeuwd. Het was maar zo gemakkelijk niet, om bij zulk een strenge vorst van Holland in Värmland te komen! Maar ik wilde er heen, het kostte wat het wilde. Selma had me geschreven: „Je moet hier komen, het is een echte Noorse winter en je moet mijn land ook eens zien met sneeuw en ijs, want dan zijn wij, Zweden, eerst in ons element. Het is nu zo mooi, kom toch!” —

Nu, een buitengewoon strenge winter was het dat jaar dan ook! De Oostzee en de Sond liggen vol drijfijis, men kan van Sassnitz op het eiland Rügen niet oversteken naar Fralleberg, zoals anders, er is geen mogelijkheid om door het ijs der Oostzee te komen.

Ook kan men niet van Warnemünde oversteken naar Gjedøer in Denemarken en later van Kopenhagen naar Malmö, alles is potdicht met ijs! Ik ga dus per boot van Amsterdam naar Kopenhagen, maar ook al weer niet de gewone weg door het Kielerkanaal, want dat is ook vol drijfijis, het eiland Jutland moet geheel omgevaren worden, langs Skagen, en dan per ijsbreker van Helsingør oversteken naar Helsingborg. De stoomboot „de Orpheus” zal mij naar Helsingør brengen. Hij, „Orpheus”, de goddelijke zanger, is wel bij uitstek de persoonlijkheid om mij te brengen naar Selma Lagerlöf, de goddelijke zangeres, die ons vertelt van de eeuwige

dingen, die niet vergaan, omdat zij van God zijn.

Wij hebben geluk met onze overvaart, want het is wel koud, maar de zon glanst en schittert op zee als edel metaal en zacht klotsen de golven met hun kleine, witte schuimkoppen tegen de boot aan.

Maar, o wee, als wij Skagen aan de Noordpunt van Jutland om zijn, en aan de ingang zijn van het beruchte Kattegat, bekruipt mij even de angst, want dat zou wel eens een onrustige nacht kunnen geven van slingeren en stampen van de boot. Het valt mee, een beetje ruw wordt het wel op zee, maar ik

kan toch wel slapen. De kapitein belooft me, dat ik tegen zes uur, wanneer wij Helsingør zowat zullen naderen, gewekt zal worden, en dat ik dan bij hem op de brug mag komen. Bons, bons! gaat het op de deur. „Opstaan, we stomen langs de noordkust van Seeland, het is schitterend weer!” Een vreemd geschuif en geschuif langs de boot en een on-

heilspellend kraken klinkt mij in de oren, en als ik door het patrijspoortje kijk, zie ik, dat we tussen reusachtige ijsblokken door varen. En als ik even later op de brug bij den kapitein sta, is het alsof ik opeens in een toverwereld ben. We zitten midden in het drijfijis, de gehele Oresond is er mee bedekt. Het zijn blokken van ruim een meter dik, waar we langzaam tussen door schuiven. De ijsbreker aan de voerpunt van de boot wipt er over heen, drukt de blokken naar onderen, die dan barsten en scheuren. De hemel is diepblauw en de zon schittert op het ijs. Rechts hebben we de besneeuwde Deense kust, links de witte Zweedse kust. Bij Helsingør:

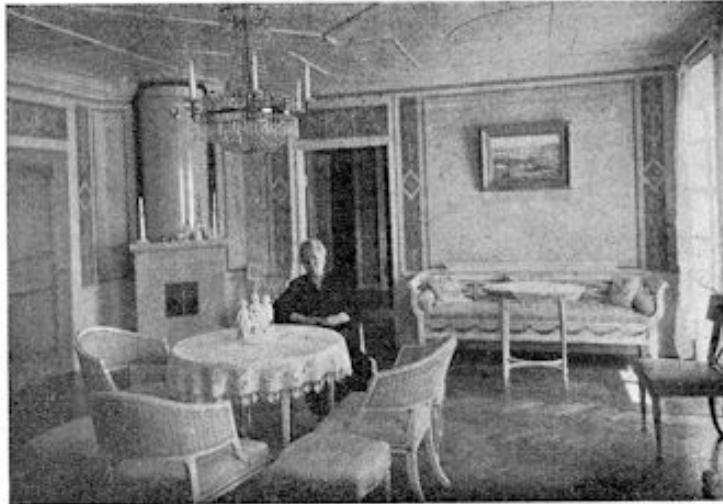
waar een geul wordt opengehouden in het ijs voor de communicatie met Zweden, worden we overgezet en aan Zweedse wal gezet. 's Avonds zijn we in Göteborg, en de volgende morgen gaat het per trein over Trollhättan, beroemd om zijn indrukwekkende waterval door West-Götland naar Sunne in Värmland. Het gehele landschap ligt onder een dikke laag sneeuw, die hard bevroren is. Het Frykke- of Löfvenmeer is geheel dicht en met sneeuw bedekt, men vermoedt niet eenmaal dat het een meer is.

Als we in Sunne aankomen, vind ik daar Mej. Valborg Olander, secretaresse van Selma Lagerlöf met de arreslee om mij af te halen. Selma Lagerlöf was zeker bang, dat haar Hollandse gast zich niet warm genoeg ingepakt had, want uit voorzorg heeft ze in

de slee allerlei wollen doeken, een wollen kap en een das en de nodige plaids gelegd. Zo'n Zweedse arreslee is zeer eigenaardig van vorm. Ze is laag van model, onmiddellijk staande op de ijzers, vierkant, en heeft twee bankjes. De koetsier rijdt zowel van de voorste als van de achterste bank, zo men zelve wil. Hij zag er gezellig uit, de koetsier, in zijn lange, lichtblauwe lakense jas met kraag van zwart astrakan en gouden knopen met de initialen S. L. er op, en met de astrakan puntmuts. De zon straalde al weer boven de uitgestrekte, besneeuwde vlakte, omgeven door de besneeuwde heuvels van Värmland; het licht was zo klaar en helder, zoals men dat alleen in Zweden heeft. Men zag nu en dan een klein, rood geverfd houten boerenarbeidershuisje en een enkele boer, die op een slee enige houtblokken voortreed. Het was doodstil om ons heen en we hoorden alleen het gerinkel der bellen van onze eigen slee. Het was een volstrekte eenzaamheid. Eindelijk en eindelijk komen we langs een enorme, roodgeverfd boerderij. „Bekijk haar eens goed,” zei Mej. Olander, „want Selma Lagerlöf gaat er later zelf met ons heen, om haar van binnen te bekijken.” Dat is nu zo'n echte Zweedse hoeve als waarvan

Selma Lagerlöf in haar werk „Jeruzalem” vertelt, dat het even mooi was haar te zien tussen de lage akkers als een groot vaartuig met masten en zeilen op de wijde zee te zien drijven! Als we ongeveer vijf kwartier gereden hebben, zien we in de verte Mårbacka liggen, het grote, statige huis, nu zo stil in de sneeuw en o zo eenzaam van de bewoonde wereld.

Even later zijn we in Mårbacka zelf, de veiligste aller havens aangeland. Nadat we ons met iets warms verkwikt hebben, neemt Selma Lagerlöf ons mee naar haar salon, en speelt mij, moede reizigster, ter opfleuring enige Bellman-liederen en oud-Zweedse danswijzen voor. Bellman, de dichter en zanger uit de 18e eeuw, is de trots van Zweden. Er hangt

Selma Lagerlöf in haar boudoir.

dan ook een groot portret van hem, met de lier in de handen, naast de vleugel.

Het was de volgende morgen nog maar steeds prachtig weer. Of twee uur kwam de arreslee weer voor, bespannen met de twee zwarte prachtpaarden Rex en Fix, en daar ging het in vliegende vaart onder vrolijk belengerinkel, dik ingepakt in de berenvellen en met een wollen doek om de oren gebonden, opdat ze niet bevroren zouden, het land van Gösta Berling in, ijsheuvelds op en af, en dan weer over glinsterende ijsvlakten, links de besneeuwde dennen- en berkenbossen, rechts de laagvlakte omzoomd door hoge heuvels met hier en daar de aardige gekleurde huisjes en schuren. Het doel van de tocht is het kerkje van Svartjö, en een bezoek aan den predikant daarvan, die woont in „Borg”

daartegenover, vroeger 't landhuis van de grafelijke familie Dohna, bij wie Gösta Berling zo gaarne kwam. Maar eerst komen we nog langs de school, een ruim, tamelijk nieuw gebouw, waar de kinderen uitstekend onderwijs krijgen.

De Värmlanden zijn dan ook te

recht trots op de school. We zagen er kinderen op ski's en op een soort van eigenaardige sleedjes heengaan, die als een autopéd op de ver naar achteren uitstekende ijszers voortbewogen werden. De kinderen maakten eerbiedig front, toen Selma Lagerlöf hun voorbijreed, maar onderwijl was het aardig te zien, hoe een wederkerige vreugdeglans in de ogen der kinderen en in die van Selma Lagerlöf bewees, welk een grote band tussen beiden bestaat. De predikant van Svartsjö ontving ons vriendelijk op „Borg” en wel in het zogenaamde blauwe kabinet, zo bekend uit de Gösta Berling-sage en daarom zo genoemd, omdat wanden en meubels bekleed zijn met blauwe zijde.

Het kleine, liefelijke witte kerkje van Svartsjö is dierbaar aan de familie Lagerlöf; er hangen grote olieverfportretten van de voorouders van Selma Lagerlöf, de predikanten Morell, Lyzelius en Wennervik. Het altaarkleed is geborduurd door Selma Lagerlöf's jongste zuster en zij zelve heeft de grote, oud koperen kronen ten geschenke gegeven. Ook zag ik daar de met paarlemoeren mozaïekwerk ingelegde kist, waarin Oom Eberhard, een der cavaliërs uit de Gösta Berling-sage zijn geloofsbelijdenis bewaarde. Op het kerkhof tegenover het kerkje ziet men de grafombe der familie Lagerlöf, van haar ouders, van Tante Louisa en van de oude huishoudster. Later hoopt Selma Lagerlöf daar zelve ook eenmaal begraven te worden, evenals haar zuster. De predikant en zijn beide vrienden

delijke dochters hadden ons nog veel langer willen houden, maar Selma wilde, dat wij thuis in haar bibliotheek na zonsondergang het „lichten” der sneeuw zouden zien.

Het was een verrukkelijke terugrit! Een echt poëtische Zweedse avond, teer, vol van mystische fijnheden, onbeschrijfelijk doorzichtig. Onder de sterren, die ik nooit zó schitterend gezien heb, was de lucht doortinteld van glinsterende ijsvlokjes zó fijn, dat ze geleken op een ijssluiër. Het was een kristallenavond, die, behalve op de plekken, waar de struiken en bomen de ijsnevel verdikten, als een schitterlicht om ons heen was. En overal, tegen de bosrand, tegen de hellingen der heuvels, midden op de velden, flikkerden de kleine, gele lichtjes achter de vensters, alsof de stervende dag al haar sterren over heel Värmland had heen gezaaid. De pracht van zulk een winteravond is niet minder betoverend dan die van een zomernacht in het Noorden. De gehele Zweedse toverwereld speelt en danst op de open plekken in de bossen —

en in mijn verbeelding zag ik met Selma Lagerlöf de elfen en dwergjes dansen op het sneeuwland, het oogverblindende witte waterpaard met vliegende manen galopperen over de witte vlakten en de Meerheks sluipen tussen het donkere denngroen.

En welk een nieuw hoog genot, toen weer

samen met Selma Lagerlöf in haar bibliotheek het „lichten” der sneeuw te zien, alle schitterende kleuren: smaragdgroen, paars, purperrood, goudgeel van de ondergaande zon, zagen we weerspiegelen in de sneeuw. En onder de indruk van die intieme sfeer, begon Selma Lagerlöf mij sagen, legenden en spookgeschiedenissen van haar Värmland te vertellen, zó boeiend en meeslepend, dat ik bij de laatste huiverde en rilde. Wat een vertelkunst!

Oom Eberhardt schrijft zijn geloofsbelijdenis.

En dan nog vertelde zij van het Kerstfeest, zoals dit bij haar gevierd wordt. Dan komen alle boeren met hun gezinnen, zo ongeveer 80 in getal in haar grote woonkamer bijeen, waar de kerst-

boom prijkt. Dan worden er oud-Zweedse kerstliederen gezongen, en vergast men zich aan de overheerlijke Zweedse koffie, aan rozijnen- en safraanbrood, en alle mogelijke koeken in de aardigste vormen van kabouters, denneboompjes enz. gebakken en aan verschillende warme dranken.

„Ook de vogels vergeten wij op kerstavond niet,” zei Selma Lagerlöf, „we steken dan uit de zolderramen bosjes haver, en de koeien in de stal krijgen ook wat extra's. Van de feestvreugde moeten toch alle levende schepsels genieten op de dag, dat de Heiland geboren is!” En toen vertelde ze hoe op 13 December, de dag der zonnewending de heilige Lucia, de lichtaangebrenster, in de huizen verschijnt met haar kroontje met brandende kaarsjes op en hoe de zogenaamde

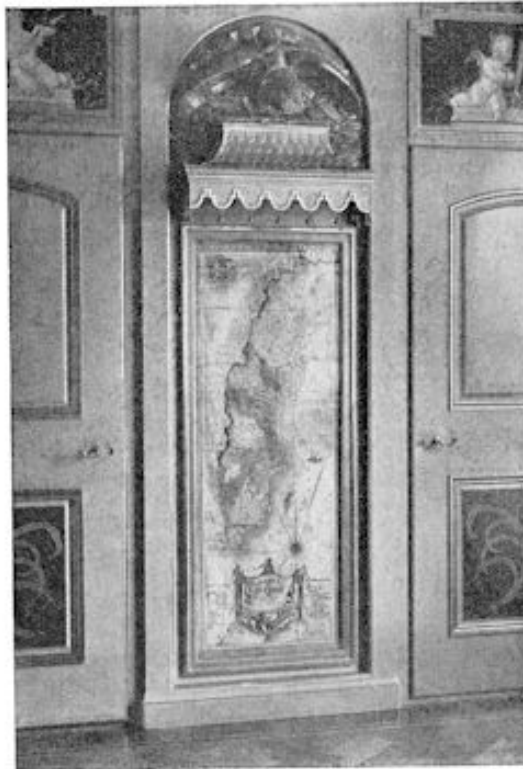
sterrenjongetjes met kaarsjes in de hand de dorpen rondgaan, hoe kindertjes in de kerstnacht slapen op stroo, ter nagedachtenis van het kindje Jezus, dat die nacht in de kribbe op stroo werd neergelegd. Als Selma Lagerlöf eenmaal aan het vertellen is, dan is ze zo gauw niet uitgepraat. Ze vertelt ook zo graag van haar verblijf in Jeruzalem, waar ze de Zweedse boeren bezocht in hun kolonie, en dan gaat ze de bibliotheek rond om de grote landkaart van Zweden te laten zien, waarboven Nils Holgersson op zijn witte gans heenvliegt. En wat is zij humoristisch! Ze vertelt zo graag grapjes uit haar leven, zo bv. hoe zij eens in Finland door haar gastvrouw gevraagd werd in het vreemdelingenboek

enige woorden te schrijven. „O,” zei ze lachend „dat is voor mij 't vreselijkste wat er bestaat. Ik weet nooit zo opeens iets. En ik vroeg, mij in de kamer naast het salon even te mogen terugtrekken om daar rustig iets te bedenken. En toen ik maar niet terugkwam, kwam men eens naar mij kijken, en wat zag men toen? Selma Lagerlöf slapende op de canapé en het gedenkboek nog onbeschreven!”

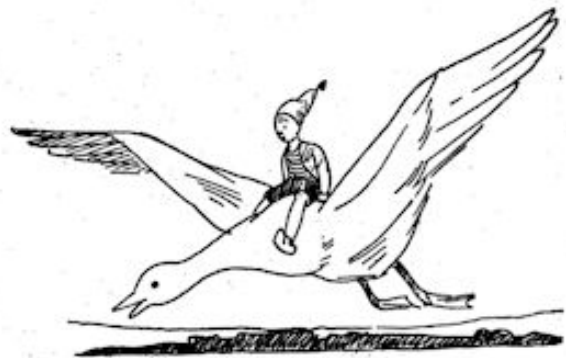
Welk een heerlijke winterdag (en van hoe vele zou ik nog kunnen vertellen!) was dat op Märbacka! Welk een grote vreugde was het te mogen luisteren naar de vrouw, door wier reine, hooggestemde ziel God zelf tot ons spreekt!

Citaat uit „Gösta Berling”:

Gij kinderen van dezen tijd. Ik verlang immers niet, dat iemand deze oude verhalen gelooven zal. 't Zijn immers louter verzinsels en leugens! Maar 't berouw, dat de harten heen en weer slingert, tot ze jammeren als de planken van Sintrams zaal onder den schommelstoel, en de twijfel, die voor onze ooren zingt als de bellen voor Anna Stårnhök in 't eenzame woud..... wanneer worden zij tot verzinsels en leugens? Ach, konden ze dat maar worden!

De grote landkaart van Zweden in de bibliotheek, waarboven Nils Holgersson op zijn gans vliegt.

Van een kunstenaar die een Prinses beeldhouwde

Drie dingen — misschien zijn het er ook nog wel meer — heeft onze nuchtere, gerationaliseerde wereld uit de sprookjestijd overgehouden: zwanen, bloemen en prinsessen.

Zo'n slanke, deftige zwaan kun je soms, onverwachts in een oude stadsgracht als een onaantastbaar stukje witte fierheid aan zien komen glijden; bloemen sierden nog steeds in gulle overdaad zowel de statige vertrekken der welgestelden als de tuinen der arbeidershuisjes; prinsessen — wel, hebben wij jonge vrouwen niet het voorrecht gehad een heuse prinses in ons midden op te zien groeien van meisje tot jonge vrouw?

Geen wonder, dat wij met grote belangstelling foto's en snapshots van die prinses, onze prinses, bekijken, en gretig lezen wat de kranten over haar vertellen.

Nu werd kort geleden onze aandacht getrokken door de reproductie van een borstbeeld in brons, dat de Amsterdamse beeldhouwer G. J. van der Veen van onze prinses gemaakt en de koningin bij haar laatste bezoek aan de hoofdstad aangeboden had. En omdat dit beeld ons buitengewoon geslaagd leek — dit lieve, jonge levendige gezicht deed ons sterk denken aan de Juliana uit haar gelukkige, Leidse studentenjaren — besloten wij den jongen kunstenaar voor „Wij Jonge Vrouwen“ om een onderhoud te verzoeken.

De beeldhouwer Gerrit Jan van der Veen ontving mij vriendelijk in zijn atelierwoning in Amsterdam-Zuid, waar beelden, koppen en maskers rondom getuigden van zijn arbeid.

Waarover ik wel het eerst wou horen voor ons blad?

Wel, natuurlijk over de prinses!

O, dat was prettig werk geweest. Ongeveer

een jaar geleden was de heer van der Veen begonnen naar allerlei foto's van H.K.H. een voorlopige kop te beeldhouwen. Toen deze aan het Hof bekeken en goedgekeurd was, kreeg hij gelegenheid de prinses meer van nabij gade te slaan. Telkens wanneer zij een tentoonstelling of concert zou gaan bezoeken, belde baron Baud den heer van der Veen op, zodat hij zijn koninklijk model on-

gemerkt kon observeren. Tenslotte heeft de prinses zelf voor hem geposeerd, om hem in de gelegenheid te stellen de finishing touch aan te brengen. Een kamer op Huizen Bosch werd voor den beeldhouwer ingericht, waar hij vrijuit mocht „rommel maken“. Tijdens het poseren kwam ook de koningin binnen, bescheiden vragend of zij niet stoorde. Met grote belangstelling volgde H.M. de vorderingen van den kunstenaar, waarbij zij hem op het hart drukte haar dochter vooral niet te flatteren. Beide vorstinnen spraken met kennis van zaken en warme interesse over de beeldhouwkunst in het algemeen.

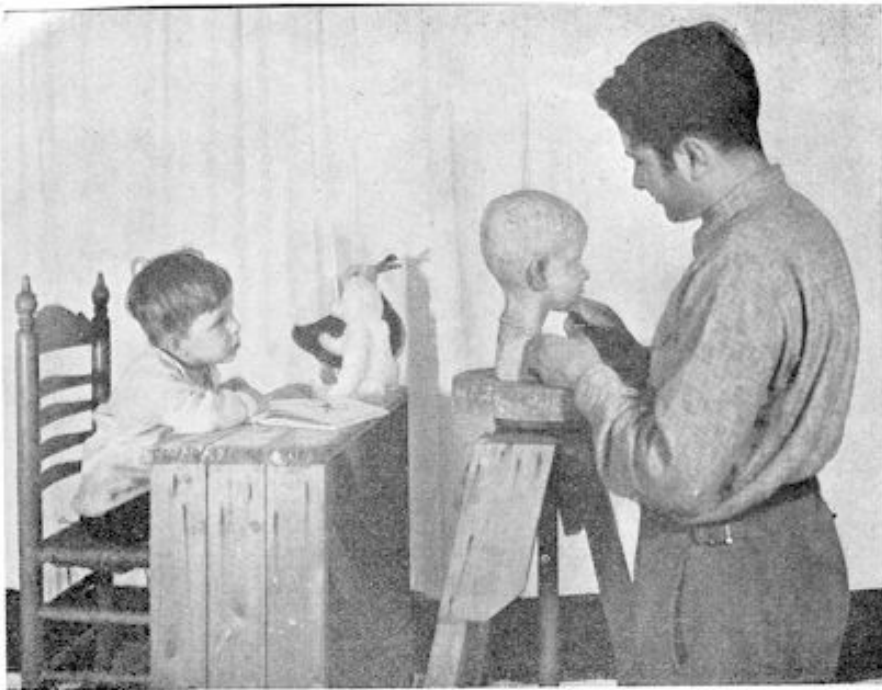
En toen het afgietsel in brons in September aan H.M. aangeboden werd, was zij vóór alles de ver-

heugde Moeder, die opgetogen was over een zo goed gelijkende beeltenis van haar kind.

Met het treffen van gelijkenissen is Gerrit Jan van der Veen doorgaans zeer gelukkig. Als ik de werkstukken in het atelier nog eens bekijk, herken ik dadelijk verschillende beroemde en hooggeleerde landgenoten. Daar tussen in staan vele afbeeldingen van kinderen, die de kunstenaar graag en met liefde uitbeeldt: ronde babyhoofdjes, flinke, plentere jongenskoppen, levendige meisjesgezichten. Een grote blikken bus, die over een pas-opgezet kleimodel gestolpt stond, wordt opgelicht, en daar zie ik de gave omtrekken

Prinses Juliana, eigendom H. M. de Koningin.

De beeldhouwer van der Veen in zijn atelier.

gesloten. Wij voelen wat een hoge eisen er dan aan de expressie van zo'n kindergezicht gesteld worden. Het atelier rondwalend, blijf ik staan voor een bijzonder mooi werkstuk in brons, een gracieus Spaans danseresje met zeer wijd-uitdeinende strookjesrok. „Werk van mijn vrouw,” klinkt het met trots. De heer van der Veen is gehuwd met de beeldhouwster Loukie van der Chijs, een veelzijdig-begaafde kunstenaar, die echter de laatste jaren veel van haar tijd en zorg moet geven aan haar twee dochtertjes. Maar daar wordt iemand binnengelaten, die komt poseren. Met een laatste blik omvat ik al het moois, dat ik heb mogen bekijken, de prachtige Juliana-kop — moge hij spoedig vele gebouwen en verenigingslokalen sieren! — en enkele ogenblikken later sta ik weer voor het massale beeldhouwers-woningblok van glas en lood.

LENIE SOETEKOUW.

van een héél jong kinderkopje, ontroerend-lévend de tere lijn van het mondje. Dat was het moeilijkste, vertelde de beeldhouwer mij, om zo'n jong, ongeschonden gezichtje weer te geven. Bij oudere, door het leven betekende en doorgroefde gezichten hielp de natuur den kunstenaar a.h.w. om de lijnen te vinden. Valt het zulke jeugdige modelletjes niet moeilijk zo lang en vaak te poseren?

O nee, ze kwamen graag. Ze hoefden ook helemaal niet stil te zitten. Er was speelgoed voor ze, en soms scharrelden er kuikentjes, eenden en een konijntje door het atelier. Een tijd lang ook waren er witte muizen, die tot grote verrukking van de kinderen door des beeldhouwers zwarte haarbos huppelden. Een jongetje, dat graag koken wou, kreeg een bouillon-blokje in een pannetje op een Verkades-lichtje. Ik begrijp nu, hoe van der Veen's kinderbeeltenissen aan hun geanimeerde, echt-levende uitdrukking komen. Hij observeert ze ongemerkt, terwijl ze bezig zijn, om zó een doorsnee-indruk te krijgen, om de uitdrukking te vinden, die het grondkarakter weergeeft. Hierbij komt het grote verschil ter sprake tussen een portretstudie in de fotografie en in de beeldhouwkunst. Een foto geeft een momentopname weer, het beeldhouwwerk moet het innerlijk, de ziel weergeven. Ook een geschilderd portret heeft die taak, maar de schilderkunst heeft als grote voorsprong de mogelijkheid kleuren weer te geven, hetgeen haar veel toegankelijker maakt voor het publiek. En dan de ogen! Om de pupillen weer te geven, moeten er gaten geboord worden in de oogballen. Bij oudere, doorgroefde gezichten gaat dat wel, maar bij zo'n jong gaaf kopje stuit het den beeldhouwer vaak tegen de borst. Dan laat hij de ogen bol, of met de oogleden

Liesje, eigendom van Dr. van Dongen.

Het schandaal door G. J. Peelen

Ze was vroeg naar boven gegaan vanavond — omdat ze zich ontzettend moe voelde, en eens eerder wilde gaan slapen, ook, maar vooral omdat ze het beneden niet langer uit had kunnen houden. Ze kon dat tevreden, voldane gezicht van moeder niet langer zien. Niet langer die kinderlijke zinnnetjes aanhoren, over: „zo'n mooie dag in m'n leven“, „'t geluk van mijn kind“, „'t staan vlak voor de vervulling van alle idealen“, en meer van die frases, waarachter ze maar al te duidelijk geproefd had de eindelijke rust van een bezorgde moeder, die maar al te bang geweest was, dat haar dochter over zou schieten. „Nu is 't bijna zover!“ zei ze bitter, „nu is 't gevaar afgewend! Ze kan gerust zijn.“

Ze treuzelde bij 't uitkleden.

Met ongewone zorgvuldigheid hing ze haar japon over de stoelleuning, het kraagje recht-trekkend met automatisch zich bewegende vingers.

Haar gedachten waren er niet bij.

Traag knoopte ze haar schouderbandjes los. . . liep dan weer naar haar bureautje. Ze knipte het schemerlampje aan. Voor haar, hel afstekend op 't donkere vloeiblad, lag het saamgevouwen vel zwaar oud-Hollands papier met geschubde randen.

Haar ondertrouwkaart.

Half ontkleed als ze was, zakte ze in haar bureaustoeltje neer. Met een bittere trek om haar mond, vouwde ze de aankondiging open.

H. J. Vermeulen

en

Nel Boezewinkel,

hebben de eer U mede namens wederzijd-sche ouders, kennis te geven van hun voor-genomen huwelijk.

Lang staarden haar ogen op het papier, dat Henk haar zo blij en trots gegeven had. Hij zou 't niet geloofd hebben, als iemand hem verteld had, hoe zijn bruid met niets ziende ogen, waaruit zich langzaam grote tranen vrijmaakten, daarop turend, snikkend niet zijn naam noemde, maar telkens herhaald die van een ander: „Jan!“ „Jan!“

Een klacht en een verwijt, in dat korte woordje.

Lang zat ze zo, 't hoofd in haar handen gesteund, voor haar bureautje.

En haar gedachten gingen terug, doorliepen weer het verleden, dat zij zo vaak getracht had te vergeten, tevergeefs. . . .

Als jong onderwijzeresje was ze zo gelukkig geweest kort na haar kweekschoolexamen

een benoeming te krijgen naar een West-lands dorp, die ze dankbaar aangenomen had.

Haar ouders, voor wie het een grote verlichting betekende, dat zij nu zou gaan verdienen, aangewezen als ze waren op een klein pensioentje, waren met haar meegetrokken uit de stad.

Ze was gauw thuis geweest in 't vriendelijke dorp, had weldra aansluiting gevonden bij collega's en bleek al gauw, tot blijdschap van het bestuur geschikt te zijn voor haar werk.

Jong, zorgeloos, en vol idealen als ze was, werd het daar een prettige tijd, vooral toen ze op een avond bij vrienden kennis maakte met Jan Versprongen, de zoon van de grote bollenkweker. Ze hadden elkaar vaker ontmoet, en 't was tot een „scharrelen“ gekomen, zoals het in de dorpsmond heette. Van sympathie, die reeds bij de eerste kennismaking opgekomen was, groeide haar gevoel voor hem spoedig tot een mooie, zuivere, jonge liefde.

Toen Jan vroeg zijn meisje te worden, had ze volmondig „ja“ gezegd, en overvol van haar nieuwe, ongekende geluk was ze zingend en blij de dagen doorgedansd.

Het bleef haar ouders niet verborgen, trouwens op een dorp „scharrelt“ men niet onopgemerkt, vooral niet als men „schooljuf-frouw“ is.

Nel deed overigens ook geen moeite, hun verhouding geheim te houden. Ze zouden zich gauw verloven. Het wachten was op Jan zijn vader, die op een zakenreis naar Amerika was.

Als die terug was, dan. . . .

Maar 't liep anders, dan ze gedacht hadden. De heer Versprongen had op de boot, op de terugreis naar Holland, een collega ontmoet. En geleidelijk waren ze, al pratend, verder gekomen. 't Ging niet zo goed meer met de zaken. Alle krachtsinspanning was nodig, om bij de slechtere economische toestanden de zaak op peil te houden. . . .

En voor 't einde van de reis, was de afspraak beklonken geweest dat ze, in plaats van te concurreren tegen elkaar, zich associëren zouden.

„Wie weet“, had de heer Versprongen gezegd, „komt er nog niet een nadere associatie. . . . Uw dochter is ongeveer van de leeftijd van mijn zoon. . . . dat zou een mooi ding zijn, voor beide partijen.“

Toen vader een der eerste avonden op zijn

kantoor met Jan zijn nieuwe plannen besprak, tevreden de associatie behandelende, en vaag zinspeelde op die andere mogelijkheid, had Jan gesproken...., beiden waren teleurgesteld geweest, maar Vader steeds gewend te bevelen, en zonder tegenspreken door zijn kinderen gehoorzaamd te worden, was de eerste geweest, die met een resoluut hoofdgebaar, na het korte ogenblik van verblijf stilzwijgen, het woord hernomen had.

„Kijk es jongen, dat is zo'n jeugdige onbezonnenheid.....”

„Kijk es jongen, dat is zo'n jeugdige onbezonnenheid,

die je gedachteloos begaat, aangetrokken door een aardig gezichtje,.. maar waar je later spijt van hebt.

Ik wil je helemaal geen vrouw opdringen, al zou ik graag zien dat je mijn gedachte eens ernstig overwoog. Maar met dat onderwijzeresje... daar komt in geen geval iets van in. Als je even je verstand gebruikt, zal je zelf inzien dat dat niet gaat. Al is 't nu nog zo'n aardig meisje, en dat geloof ik graag, ze heeft geen cent. En meer dan ooit, is 't nodig, dat er kapitaal komt in de zaak. Je moet een vrouw hebben, die minstens evenveel bezit als jij te wachten hebt. Jij bent de enige zoon, de zaak gaat op jou over..... Enfin, als je alles ernstig overweegt, zul je zien dat ik gelijk heb. Met dat onderwijzeresje moet het uit zijn,.... af.”

Zo had de vader de zaak behandeld, kortaf, bevelend, en zeker van 't gehoorzamen van zijn zoon. Jan, die niet anders gewend was, van jongsaf kennend de onverbidelijke kracht van vaders woord, zich onderwerpend aan de vanzelfsprekende leiding van zijn sterke, doelbewuste vader, had voor 't eerst iets van opstandigheid bespeurd. Hij was toch te oud om nog als schooljongen behandeld te worden. En hier gold het toch een zaak die hem in de eerste plaats aanging, een terrein, waarop zijn vader, zonder gegronde redenen, niet tussenbeide mocht komen. Hij wist te goed dat tegenspreken niet hielp, maar was zwijgend doorgegaan, met het gezelschap van Nel te zoeken.

Nel, die zijn Vader niet kende, zag niet de ernst van diens verzet. Dacht dat het hoogstens een nog wat uitgestelde verloving betekende. Maar al spoedig kreeg ze er een andere kijk op,

't Was Versprongen overgebruid dat Jan doorging, ondanks zijn verbod, omgang met Nel Boesewinkel te hebben. Jan werd toen scherper aangepakt, en aarzelend bekende hij zijn meisje, dat 't moeilijk zo door kon gaan. Met Vader viel niet te spotten.

Ze begreep zoiets niet — moedigde hem aan, om flink te zijn, en ronduit met zijn vader te bespreken, dat hij haar niet kon laten schieten.

Ze dacht dat daarmee alles wel in orde zou komen.

Maar, door haar optimisme, en haar vaste zekerheid, dat tussen haar en Jan niemand ooit scheiding zou kunnen maken, omdat hun liefde voor elkaar, zo zeker, en onverbreekbaar was, werd de ontzuivering des te vreselijker, toen Jan eindelijk in plaats van een afspraak voor een avondwandeling na te komen, haar in een briefje schreef, dat hij helaas gedwongen was, haar zijn woord terug te vragen. Hij was door zijn vader voor de keus gesteld: of uit maken, of de zaak uit, en zelf maar te zien, zijn weg te vinden. En zij zou, juist omdat ze veel van hem hield, toch wel inzien, dat hij zo niet zijn toekomst vergooien mocht. Trouwens, als hij weigerde, kon het toch niets tussen hen worden, want wat had hij zonder zijn vader voor vooruitzichten? Wat zouden ze samen moeten beginnen? Drie maanden daarna had hij zich verloofd met de dochter van de nieuwe compagnon.

Ze probeerde die vreselijke tijd maar over te springen in haar gedachten. Die donkere, troosteloze dagen en maanden, van verdriet, en wilde opstandigheid. Ze had het in het dorp niet langer uit kunnen houden. Was lukraak aan 't solliciteren gegaan, en benoemd in Den Haag.

Veel troost en opbeuring had ze niet van haar ouders gehad.

Die konden de diepte van haar leed niet peilen. Blevten slechts aan de oppervlakte, nauwelijks eigen teleurstelling verbergend, over de prachtige partij die hun dochter ontgaan was. Hadden kleine troostwoorden die haar woedend maakten: „Zo hoefde ze toch niet te treuren, je kon alles overdrijven. Een meisje, zo knap als jij zou niet overschieten! Vooral in de stad zou zij nog wel een goede

jongen vinden!"

Begrepen dan ouders niets meer van hun kinderen. Wisten die niet wat liefde was, dat haar verdriet niets te maken had met teleurstelling over 't gemis van een onbezorgde toekomst?

Ze had getracht te vergeten.

Zich op haar werk in de nieuwe omgeving geworpen, het verenigingsleven gezocht, zich vastgebeten in de drukte van allerlei bestuursfuncties. Maar 't had geen vergeten gebracht.

Geleidelijk was haar verdriet verdrongen door een gevoel van verbittering en beledigd zijn. Wat was dat voor een kerel, die als hij werkelijk van haar gehouden had, niet liever alles riskeerde, dan haar te verliezen?

Een oudere collega aan haar nieuwe school had haar gevraagd, ze had kortaf „nee" gezegd. Maar hij hield aan, probeerde weer.

En tot haar eigen verbazing had ze „ja" gezegd. Ze wist zelf niet wat haar beziel had, op dat moment. Was het trots geweest, of wrack, om Jan te tonen dat ze buiten hem kon, niet afhankelijk van hem was, om hem de gedachte te ontnemen, dat zij nog om hem treurde? Of roekeloosheid, een alles nu verder onverschillig achten?

Of om van 't lastige aandringen van die Henk Vermeulen, en de zachte, aanmoedigende pressie van thuis — „je moet het zelf natuurlijk weten kind, maar je mag je toch wel goed bedenken, voor je zo iets afslaat!" — af te zijn, te moe als ze was om te argumenteren en zich te verzetten?

Willoos onderging ze alles. Nam ze de liefkozingsen van Henk in ontvangst, koel en onverschillig als ging het haar niet aan; als gold het een vreemde. Maar soms bij een kus van Henk, kreunde het in haar: „Jan!"

Ze merkte wel, wist het trouwens ook van tevoren reeds, dat dit nieuwe aen vereten geven kon, dat achter de bitterheid en de onverschilligheid, steeds weer het oude verdriet bleef spreken.

Ze was zich ook wel bewust van de lelijke rol die ze speelde tegenover Henk, een stille, rustige jongen, die haar echt liefhad, met een goedige zachtheid, weinig terug verlangend. Als ze soms eens iets van wroeging voelde, over haar onverantwoordelijke verloving, trachtte ze haar geweten in slaap te sussen, met de gedachte dat Henk haar tijd moest gunnen. Dat ze geleidelijk dat oude er wel onder zou krijgen, en wel van hem zou gaan houden.

Hij vroeg haar, of ze 't goed vond, dat ze trouwen gingen zodra hij een benoeming tot hoofd had.

Ze had niet de moed gehad, eerlijk te zijn. Ze begreep te laat, hoe het steeds moeilijker

werd, af te gaan van de eenmaal betreden weg. Ze kwamen bij zijn familie, en Henk werd warm ingehaald bij haar thuis.

Met de stille bijgedachte, dat het onder de tegenwoordige omstandigheden, met de vele wachtgelders, vooreerst toch nog wel niet gebeuren zou, dat hij ergens hoofd werd, had ze maar ja gezegd.

Na het a, moest het b wel volgen.

Al verachtte ze zichzelf om haar zwakheid, en karakterloosheid.

Het onverwachte gebeurde.

Vrij spoedig al slaagde Henk; hij werd benoemd in een kleine Gelderse plaats.

Ze zouden gaan trouwen. . . .

Zijn blijdschap, die hem bijna jong en luidruchtig maakte had haar pijn gedaan. Het kon niet, het mocht niet, zo gaan trouwen, zonder liefde, zonder dat ze iets te geven had, zolang nog ieder vezeltje van haar lichaam, en iedere gedachte toebehoorde aan dien ander. 't Was overspel, ontrouw.

Maar ze zag vreselijk tegen de beslissende stap op. Aarzelend was ze er 's avonds tegen haar ouders over begonnen. Maar moeder was in een eindeloze woordenstroom uit gaan pakken.

„Had je nou ooit zo'n ondankbaar kind gezien. Hoeveel meisjes van haar leeftijd waren jalours op haar, zouden den koning te rijk zijn, indien ze in haar plaats waren.

Sentimentele onzin. Daar was ze nu toch heus te oud voor, om daaraan toe te geven.

Stel je voor, dat je je leven lang bleef treuren over een ongelukkige liefde. Die jongen was dat niet waard. En de opspraak die het geven zou!

Wat een figuur zouden ze niet slaan tegenover Henk, die goeierd, die zoveel van haar hield. Wat zouden ze niet in een moeilijke verhouding komen tot de familie Vermeulen. Als 't eenmaal zover gekomen was, kon je toch niet meer terug.

En dan: ze had toch geen hekel aan Henk. Vond hem toch wel sympathiek?

Nou, wat wou ze dan meer? Die liefde kwam vanzelf wel. Daar stak toch niets geen kwaad in. Die huwelijken uit liefde.. nou daar had

.....koel en onverschillig als ging het haar niet aan..

moeder al heel wat voorbeelden van gezien. En weer was die lome moeheid over haar gekomen. Ze voelde de banaliteit van moeders betoog, maar miste de kracht tot tegenpraak. In een slappe gemakzuchtigheid, die ze zelf verachtte, had ze berust, het op zijn beloop gelaten. Ze moest nu ook de consequenties maar dragen. Waarom Henk z'n illusie te ontnemen en zijn geluk te vernietigen. Was één verknoeid leven niet genoeg?

Plotseling voelde ze, hoe koud ze was. Ze zat nog steeds met de ondertrouwkaart in haar hand, voor haar bureautje.

Huiverend kleepte ze zich verder uit, ging naar bed. Maar ze kon de slaap niet vatten. Haar gedachten vatten de draad waar ze afgebroken had, weer op.

Ze piekerde voort, 't met zichzelf oneens.

Nu was ze de bruid. De eerste bloemen waren al gekomen vanmiddag. Gelukwensen; cadeaux zouden volgen, mensen, veel mensen, feliciterend. En zij zou opgewekt moeten doen, de blijde bruid spelen, dat wilde men nu eenmaal zien. 't Zou één grote huichelarij worden. Tegen Henk vooral, en tegenover de buitenwereld.

En dan in de kerk. Gods zegen afsmecken over dit huwelijk, dat door haar zó begonnen werd, zonder liefde voor haar man, haar genegenheid en gedachten voor een ander. God kon ze niet bedriegen. Tegen Henk zou ze misschien nog even de schijn ophouden kunnen — maar God....

Nee, 't mocht niet, wist ze eensklaps. Door haar slapte en krachteloosheid had ze 't al veel te ver laten komen. Een terugkeer hopeeloos moeilijk gemaakt, maar nog niet onmogelijk. Nu kon ze nog terug. Haar schuld tegenover Henk was heel groot, angstig groot, besefte ze nu, met pijnlijke duidelijkheid. Ze zou hem vergeving moeten vragen — zo eerlijk mogelijk met hem spreken en hij was te serieus, en had gelukkig nog te hoge, ideële gedachten van de heiligheid van het huwelijk, om niet toe te zullen geven, dat ze niet anders kon. Al werd daardoor haar schuld, dat ze 't eerst zover had laten komen natuurlijk niet goed gemaakt.

Toen het eerste morgenlicht door de gordijnen trachte te dringen, stond haar besluit, genomen in een slapeloos doorworstelde nacht, vast.

Vóór het opstaan zocht ze haar kracht in het gebed. Voor 't eerst na die moeilijke dag in haar leven, weer een echt, kinderlijk overgegeven gebed, vol gemeend schuldbelijden. Bleek, de sporen van dien nacht op haar gezicht, kwam ze naar beneden.

Moeder keek haar bezorgd aan, maar probeerde haar op te monteren met de trotse

mededeling, dat er een hele berg post voor haar lag, „allemaal gelukwensen en zóveel uit Bollendorp!“

Niet geprikkeld nu, maar kalm, rustig, vertelde ze haar moeder het moeizaam genomen besluit. „Moeder, ik weet dat het heel erg is, dat het veel onaangename dingen met zich brengen zal, maar ons huwelijk mag niet doorgaan. Ik weet het nu zeker. Ik ga direct met Henk praten.“

Moeder keek op, ongelovig. Dan, ziende het ernstige, vastberaden gezicht van haar dochter voer ze uit: „Maar schaaap, wat bezielt jou toch. Dat zeg je daar maar kalmjes, alsof het niets is.“

Heb je er wel één ogenblik bij stil gestaan wat dat betekent?

Hoe 'n schandaal dát geven zal, hoe 'n gepraat en geklets. Hoe wij allemaal uitgelachen zullen worden?

Al die bloemen, cadeaux, die er al zijn. De receptiedag die op de kaarten staat, de kaarten die alle kennissen nu hebben! En heb je wel aan Henk gedacht, wat je hem aandoet? Die heeft daar in Gelderland gezegd dat hij getrouwd in de nieuwe functie komt. Maar 't zal niet gebeuren! Als jij niet wijzer bent, zal je moeder tonen de verstandigste te zijn.

Later zou je 't me altijd blijven verwijten, dat ik je niet tegen gehouden heb.“

„Stil moeder, praat nu niet verder, 't is zo ook al moeilijk genoeg. Ik weet dat het zó niet mag. Ik moet er een eind aan maken.“ En voor moeder haar tegen kon houden, was ze de deur uit, zonder ontbijt.

Moeder viel snikkend in een stoel neer. Het schandaal! De schande! Henk is al bij de dominee geweest. Wat moeten de mensen daar nou toch van zeggen? Ik overleef het niet, zo'n schandaal!“

Vader kwam op haar luidruchtig geschreeu de tuin uit en terwijl moeder jammerend het vreselijke meedeelde, liep een klein, bevend meisje op straat, biddend om sterkte en kracht bij de moeilijke, bijna onmogelijke boodschap, die ze te brengen had.

De volgende avond in de krant een kleine, opvallende advertentie, waar achter men niet het leed raden zou, dat geleden werd, voor het geplaatst werd:

„Door onvoorziene omstandigheden is het huwelijk van H. J. Vermeulen en Nel Boezewinkel, uitgesteld.“

